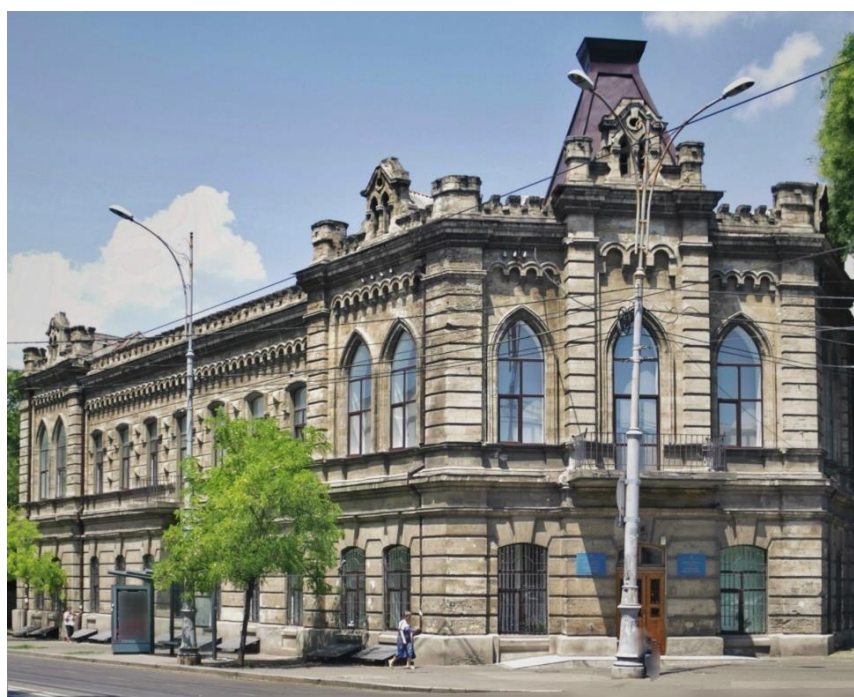

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

БІБЛІОТЕКА

**«БІБЛІОТЕКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського)»**

**Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної
конференції**

**17 листопада 2022 року
м. Одеса**

Одеса – 2023

УДК 021:027.7(477.74)(043.2)

Упорядники: кандидат мистецтвознавства, директор бібліотеки О. П. Спасскова, зав. відділом бібліотеки І. В. Панченко, бібліограф 2-ї категорії О. А. Максим.

**Схвалено рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(Протокол № 5 від 24.11.2022р.)**

Бібліотека у сучасному інформаційному просторі: проблеми та перспективи (до 100-річчя бібліотеки Університету Ушинського) : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної бібліотечної конференції (17 листопада 2022 р., м. Одеса) / упоряд. О. П. Спасскова, І. В. Панченко, О. А. Максим. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 175 с.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

URL : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/20864/Strishenets_Suchasna_pre_dmetna_katalohizatsiia_v_naukovykh_bibliotekakh.pdf?sequence=1&isAllowed=y

6. Чорна Т. В. Досвід застосування предметних рубрик Бібліотеки Конгресу (США) у процесі предметизації бібліотечних фондів Наукової бібліотеки НАУКМА : *Презентація виступу на семінарі "Сучасна предметна каталогізація в наукових бібліотеках: теоретичні і практичні аспекти"* (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 6 квітня 2021 р.). URL : <https://library.ukma.edu.ua/pro-biblioteku/istoriia/18-pro-biblioteku/536-naukovo-praktychni-zakhody>(дата звернення: 07.11.2022).

7. Ярошенко Т. О. Відкритий доступ, відкрита наука, відкриті дані: як це було і куди йдемо (до 20-ліття Будапештської ініціативи Відкритого доступу). *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2021. № 8. С. 10-26. URL : <https://doi.org/10.31866/2616-7654.8.2021.247582>

8. Chan Lois Mai, Englewood, Colo. Library of Congress subject headings : principles and application : Libraries Unlimited, 1995 xiv, 541 p. : ill.; 24 cm. URL : <https://catalogue.nla.gov.au/Record/1010041>

9. Snow Karen Practical Guide to Library of Congress Subject Headings. Lanham : Rowman & Littlefield, 2021, 180 p. URL : <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07317131.2022.2082666?cookieSet=1>

Ірина Володимирівна Панченко,
завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса

ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ УШИНСЬКОГО У 2000–2020-Х РР.

Ключові слова: бібліотека вищого навчального закладу, електронний каталог, Репозитарій, інформаційні технології в бібліотеці, віртуальні виставки, інновації у бібліотеці.

У 2022 році бібліотека Університету Ушинського відсвяткувала своє 100-річчя. На сьогоднішній день, аналізуючи шлях, який пройшла наша бібліотека та її сучасну

діяльність, можна сказати, що вона являється потужним інформаційним центром, який забезпечує потреби сучасних користувачів.

З 3 червня 2004 року традиційний каталог бібліотеки Університету Ушинського витісняється електронним, створеним на базі програми Unilib. Відкритий доступ до електронного каталогу через Інтернет забезпечує чималу кількість звернень користувачів.

Вагомою сторінкою в історії бібліотеки став переїзд у 2009 році у 2-х поверхову будівлю (вул. Старопортофранківська, 36), де вільно розмістилися усі основні відділи бібліотеки. Також була відкрита експозиційна зала рідкісної та цінної книги, конференц-зал та комп'ютерний клас. Відбулась модернізація бібліотечного простору.

Тісна співпраця між викладачами, студентами та бібліотекарями стала запорукою створення комфортного інтелектуального простору бібліотеки. Провідна роль бібліотеки лежить не лише у створенні електронних інформаційних ресурсів, а й у організації доступу до них. З метою покращення іміджу університету та бібліотеки співробітники інформаційно-бібліографічного відділу складають бібліографічні покажчики присвячені науковій діяльності провідних вчених університету, окремих факультетів і кафедр; організовуються Дні кафедр для підвищення інформованості викладачів щодо книгозабезпечення спеціальностей та дисциплін. Для студентів-першокурсників фахівці проводять заняття з формування навичок пошуку інформації у ресурсах бібліотеки, оформлення посилань та бібліографічних списків. Щорічно у стінах бібліотеки проходять різноманітні семінари, ворк-шопи та круглі столи, де обговорюються актуальні питання науки та знайомство з результатами досліджень провідних вчених.

Сучасна університетська бібліотека не стоїть на місці, а розвивається швидкими темпами. З 2013 року функціонує сайт бібліотеки (<https://library.pdpu.edu.ua>), який постійно поповнюється цікавими новинами. Один з головних видів бібліотечно-інформаційної діяльності, який представлений на сайті, це виставкова робота, що розкриває ресурси книгозбірні університету. Віртуальна книжкова виставка дає змогу отримати інформацію за представленою темою, ознайомлює з певними виданнями. Використовуються різні моделі віртуальних виставок, серед яких: виставки-презентації, виставки-ілюстрації, розгорнуті виставки – із цитатами, текстом, відео-та аудіо-матеріалами тощо.

Також бібліотека Університету Ушинського надає широкий спектр мобільних послуг: мобільна версія сайту, мобільний онлайн-каталог; що поліпшують доступ до інформаційних ресурсів. Для покращення рівня обслуговування широко використовуються QR-коди. Таким чином ми розширюємо діапазон послуг у віддаленому доступі. Сьогодні, щоб отримати відповідь на запитання не обов'язково приходити у бібліотеку.

Бібліотекарями активно впроваджуються у роботу онлайн-консультації електронною поштою, телефоном та у соціальних мережах. Все це спрощує обслуговування читачів, робить його мобільним, доступним та комфортним.

У 2018 році у бібліотеці було створено електронний архів (Репозитарій) наукових робіт співробітників Університету Ушинського. Він надає можливість науковцю підвищувати індекс цитування праць. Оскільки публікаційна активність є основним чинником іміджу науковця й важливим показником якості його роботи, то висвітлення публікацій у відкритому доступі робить результати дослідження більш доступними, їх можливо завантажити, читати та використовувати як джерело у наступних наукових розробках. Таким чином співпраця бібліотекарів і науковців у сфері поширення інформації набуває особливої ваги. На думку І. Передерій та В. Воценко «Інституційні репозитарії забезпечують критичну складову в процесі реформування системи наукової комунікації, а саме: надають доступ до наукових досліджень, реалізують контроль над ними з боку академічної спільноти, підвищують конкуренцію та знижують монополію журналів на наукові комунікації» [8, с. 37]. Завдяки Репозитарію науковці мають необмежений доступ до потрібних інформаційних ресурсів, здійснюють систематизацію й збереження в цифровому середовищі результатів власних досліджень, підвищують рейтинг, статус і суспільне значення закладу вищої освіти.

Необхідно відмітити, що на сьогоднішній день бібліотека виконує значну роль у формуванні культури академічної доброчесності в освітній діяльності Університету Ушинського. З 2020 року бібліотека виступає технічним адміністратором двох ліцензованих, академічних антиплагіатних систем: Strikeplagiarism та Unicheck, які дозволяють проводити перевірку наукових робіт студентів та співробітників університету на наявність у їх роботах текстових запозичень. У зв'язку з цим, в останні роки бібліотекарі організовують лекційні та практичні заходи для студентів та викладачів, щодо проблеми академічної доброчесності («Курсова робота – без плагіату», «Інтерпретація звіту подібності», «Технічна перевірка студентської роботи» та інші). Також співробітники бібліотеки проводять групові заняття з інформаційної культури, надають консультації з культури публікації (оформлення наукових статей, списків літератури). Допомагають зареєструватися у міжнародних наукометричних базах, що містять інформацію про публікаційну активність і цитованість праць вчених (Google Академія, Scopus, Web of Science, Open Ukrainian Citation Index та інші); створити профіль ученого, установи та фахового видання, створюють презентації з бібліографічної культури. Задля поширення

наукових робіт науковців університету в Інтернет-середовищі надаються консультації та допомога у реєструванні ідентифікаторів авторів ORCID.

Сьогодні робота бібліотеки спрямована на формування відкритого інформаційного простору; надання доступу до даних; ефективного забезпечення інформаційних потреб і запитів користувачів; розширення спектра послуг. Співробітники постійно шукають нові шляхи для популяризації бібліотечних ресурсів. Бібліотека є втіленням нового, при цьому підкреслюючи свій багатовіковий досвід.

Все змінюється навколо нас – змінюється й бібліотека Університету Ушинського. Але, не зважаючи на усі нововведення, книги не втрачають своєї популярності у вік технічного прогресу та залишаються основою бібліотеки. На питання «Якою я бачу сучасну бібліотеку?» – Відповім словами американського бібліотекознавця Мелвіла Д'юї: «Якщо стара книгозбірня була джерелом, до якого йшли всі спрагли знань, то нова – це водогін, що розносить живильну вологу по домівках» [2, с. 29]. Не дивлячись на нові технології бібліотека залишається хранителькою документальної пам'яті століть. Змінюються форми й способи роботи у бібліотечній галузі, але чим сьогоднішні читачі відрізняються від вчорашніх? Раніше основним джерелом інформації були книги, а зараз – Інтернет, тому сучасні бібліотекарі вимушені слідкувати за новими тенденціями у світі. Можемо сказати, що надання відкритого доступу до документів змінило якісну сутність традиційної бібліотеки та вивело її на більш високий рівень. Тим самим, нова діяльність бібліотекарів привнесла значні перетворення в організацію роботи, яка потребує нових компетентностей від працівників.

Література

1. Білоус В., Лазаренко Н., Коломієць А. Інтеграція університетської науки у світовий інформаційний простір. *Вісник книжкової палати*. 2017 №6. С. 19-24.
2. Бутенко Н. С. Інформаційне середовище бібліотеки Нової української школи. *Джерело педагогічних інновацій: науково-методичний журнал*. 2021. №3. С. 24-29. URL: https://znayshov.com/News/Details/naukovo-metodychnyi_zhurnal_dzherelo_pedagogichnykh_innovatsii_3_2021
3. Журавльова І. Інформаційний простір у сучасній університетській бібліотеці. *Бібліотечний вісник*. 2020. № 3. С. 3-9.
4. Копанєва В. Становлення наукометрії як навчальної дисципліни. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 6. С. 29-31.

5. Левченко Н. Відкритий електронний архів – важливий чинник публікаційної активності науковців. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 5. С. 3-8.
6. Передерій І., Вощенко В. Інституційний репозитарій як конструктивна модель організації відкритого доступу до інформації. *Вісник книжкової палати*. 2016. №12. С. 34-37.

Ірина Григорівна Перепелиця,

в.о директора

Державного закладу «Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України»

м. Дніпро

РОБОТА БІБЛІОТЕКИ В РЕАЛІЯХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Ключові слова: *бібліотечна медіаграмотність, науково-технічна бібліотека, онлайн-навчання, майстер-класи, цифрові технології у бібліотеці, бібліотечні послуги.*

Російсько-українська війна 2022 кожного українця зробила воїном, готового на своєму місці робити те, що він вміє та разом з армією наближати нашу перемогу!

Спершу був шок. Але ми не припиняли працювати. Спочатку своїми силами облаштували тимчасове сховище для користувачів та співробітників у книгосховищі бібліотеки. Ми закупили необхідні матеріали, навели порядок та тепер можемо безпечно перечекати повітряну тривогу.

Війна сама переформувала роботу бібліотеки під умови часу. Науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України (м. Дніпро) перетворилася на соціальний та освітній хаб для містян та вимушених переселенців.

Співробітники закладу почали волонтерити, а саме – плетуть маскувальні сітки, передають харчі, ліки для захисників. Для родин переселенців збирають одяг, дитячі речі, іграшки.

До нас стали звертатися вимушені переселенці, які приїхали до нашого міста з різноманітними запитамі щодо надання адресних та тематичних довідок, консультування, послугами копіювання, сканування та ламінування необхідних документів, роботи в читацьких залах та користуванням комп'ютерної техніки, підзарядки своїх гаджетів.